

Föred. 26/ XI 1897

Muinaijäännöksiä
Peruön pitäjältä,
luetellut kesällä v. 1895
Toht. Hj. Appelgren'in
apulaisena
H. B. Oederhvarf,
I vihko.

1.

Tornion pitäjä

Tinbyn kappelissa ja saarella Tinbyn
rustitilalla noin 1/2 km. kaakkoon päin talosta
kohoaa merestä niemi nimeltä Suoni-(Soo-
sin)-nokka, jonka hiekkainen, tasainen ja ki-
vettömän hankaan kaltainen sekä ainoas-
taan tuuhean havumetsän peittämä ranta-
tönnä enemmän järköulaisesti viettää
veteen. Etupäänä niemi keskiaikoina
tämä peura jälleen kohoaa mereltään jär-
käksi ja korkeaksi vuoriharjanteeksi, joka
niemi kärkestä jätteen saaren sisäosiin.
Vuoriharjanteen korkeimmalla huipulla melkein
niemi kärkepuolella on paljalla kalliolla ää-
rettömän suuri muurahaiskeon muotoinen ki-
vikasa, jommoista erä seuduissa nimitetään
miten milloinkin. Välistä kausa sanoo noita
kiviläjiä vareiksi (vare), hidenkiveiksi (hi-
denkiveas) j. n. e., välistä taas jätinroukkioiksi,
eli kuteen juuri Tinby'ssä, jäter- (jätyn)-kas-
teiksi, tämä viimeinen nähtävästi jätteen

ruotsinkielisestä "jättekast", koska tuom-
noiset läjät keuhotaan syntyneen muka
jättiläisten tavasta koota kiviä yhteen niillä
sitten muissa paikoissa, esim. kapeampiin sal-
mien toisella puolella olevia ruita-vejiään
näkellekseen.

Kutsukaamme tätä ^{juvikasaa} ^(juvikasta)
"jättekastiksi" paikkakuntalaisten käyttä-
män nimityksen mukaan ja merkittävään-
me sen N:o 17 kts - poljat. #! Mainittu kasa on
suurin kaikista, jota matkallaan Permissä
tapasin, ollen ympärinsä 79 m. korkeudel-
taan 2,4 m. sekä läpi mitaten kahdelle suun-
nalle kohtisuorasti toisiaan vastaan 20,5 ja
18,5 m. Nämä ovat kasan nykyiset mitat,
jotka kuitenkin lienevät joskuskin erilai-
set alkuperäisiin nähden. Rikojen kuluessa
näet monellaiset sikot, etupäässä kaiket-
laiset aarteiden kaivojat tapoovat muuttella

—————
Numerot viittaavat pohjapiirroksiin sekä myös
täseuraavaan etempänä olevaan luetteloon.
! kts! II v. siv. 47.

alkuperäistä muotoa keskelle kuoppia kai-
vamalla pohjaan päästäkseen ja sitten heitellä
syjille ylös haalitut kivet siten melkoisesti
kehää suurentaan. Tämä on hyvin taajassa
tavattava hävittämistapa, jonka alaisiksi
vareet eli jättekastit joutuvat ja jonka jälkiä
myös kaikkialla löydämme. Jättekasti N:o 1
Paasinnokallakin on juuri tämänlaisen kohtalon
tähden muotoaan muuttanut. Kaivaus siinä
toimeen pantiin kesällä v. 1879. Se tapah-
tui Torbyn maatilan omistajan kapteeni
Karl Forström'in toimesta ja kertoo hän
sitä silloin ihau pohjalta löytynneen palane-
ta liuskipalaita, hiiliä, tihkaa sekä joku-
pronssiesine, nimittäin puolet pronssisot-
jesta sekä vielä pronssimiekka eli-tikari.
Tämä hänen kesällä 1895 minulle antamansa
kertomus ei kuitenkaan olluakaan pidä paik-
kaansa, jos vertaamme sitä tietoihini v: lta 1879.
Silloin näet ^(nykyinen) valtionarkeologi sanomalehdistä
kaivauksesta tiedon saatuaan vaati tarkem-
pia tietoja asiasta kapteeni Forström'iltä, joka

nyt lähetti museoon pöytäkirjan Puosim-
nokasta ym. osan hiilistä, luusiruista ja tu-
hasta näytteeksi. Mitään esineitä tahi tielo-
ja semmoisista ei kuitenkaan seurannut
lähetyksestä, # josta siis kokonaan voimme sp. päällä
yllä kerrotujen esineiden löytymistä kasasta.
Siivon melkein kymmiä mainitussa ka-
sassa (N° 1), joka myöskin seuraavassa luette-
lossa on merkitty puolihävitettyksi # ja ker-
rotun siinä löytyvän kuopan tähden on
vuorenhajannetta pitkin toisissaan
kymmiä kaksi pienempää kasaa (N° 2 ja 3),
joista edellisen (N° 2) läpi mitaten on 12
ja 11 m., jälkimmäisen (N° 3) 9,3 ja 6,5 m.
Kokouksen korkeus on noin 1 m. Näitä
mittoja lukiem ottamatta luetteloon siis-
tä ei ole muuta merkitty syytä, että on
vaikokaulainen päättää heidän alkumuo-

* H. Vertaa I. M. Y:n pöytäkirja v. 18¹⁸/₁₁ 79,
I. M. Y:n kirjokokoelmat v. v. 1878-79 siv. 679 sekä
luettelokirja "Ill Historiska Museum etc." N° 593 v. 18¹⁸/₁₁ 79.
Luetteloon ovat puolihävitettyiksi merki-
tyt sellaiset, joissa kuopat, matalat tahi sy-
vemmällekin ulottuvina eivät sanottavasti

57.
dostaan mitään. Ovatko he aiotut kah-
deksi, eri tahi yhdeksi suureksi kasaksi,
jota ^{jälkimmäisellä} ~~Stallemundista~~ osottain se, että ovat
toisissaan kymmiä, vaikka väliintullut seik-
ka on valmistumista keskeyttänyt. Tahi
lieneekö siinä todellakin olleet kaksi
edellistä N° 1ta pienempää varetta,
joita myöhempiä aikoina on hajoitet-
tu, niin että ovat saavuttaneet nykyi-
sen laajuutensa ja väliäisen korkeutensa
sekä yhdellä syväjäljällä silloin myös ovat
yhittyneet. Vuorenhajanne, jolla varret
rijäitsevat, on saugen korkealla vedensuun-
nan yläpuolella, jonka vuoksi ne myös
ovat näkyneet kauvas merelle etenkäin
^{pienerehkeen} ~~hajan~~ metsätönnä olassa.

Puosimnokan kolmesta "jääturkastista"
talous 350 m. pohjois-luodetta kohti on

ole alkuperäistä muotoa muuttaneet. Koko-
naan hävitetyiksi taas ne, joissa ainoastaan
alun tahi puu kolme alinta kerrosta on jäljellä,
tahi vielä silloin, keu vare keskellä olevan kuopan
kautta on siinä määrin hajoitettu, että kivet pak-
sun kehan tavoin ympäröivät paljoan keskustaan.

vuoriharjanteen alapuolella edellä mainitulla penkerellä muutaman suuren kunnan oksien peitossa 9-kivinen keuhys (n:o 4).¹⁾ Se pistää silmiin syystä, että ympäristö muuten on aivan kiveeton. Ehkä se voisi olla kivipanos! En kuitenkaan varmuudella tahdo voittaa sitä seunmoiseksi, vaikkakin toisella puolella en myöskään jätä sitä ^{täällä luettelo} mainitsematta. Parempi näet on kiällinen tarkkuus kuin leväpääisyys varuim ottaessa tuollaisia epävarmoja seikkoja, koska ^{sitten} johtopäätöksiä tehdessä ei tarvitse antaa niiden painoa siltä eikä tällä puolella. Mainitsen siis myös siitä saadut mitat. Kehä, josta n. k. silmäkiveä puuttuu, mutta jonka alla kalliota löytyi noin 0,5 m. syvyydessä on laji mitaten riittävä 4 ja 3,7 m. Luurinman keuhakiven korkeus on 1,5 m.

Jätin luettelat kiintonaiset jää.

1) kts! II v. n:o 47.

nökset olivat ainoat lastuaan Finby'n saarella. Muita edes epävarmojakaan ei sieltä tiedetty. Josin myöhemmin Perinön kirkonkylässä kerrottiin, että Finby'ssä Khailan talo Glummelvikin talojen maalla pitäisi löytyä joku jäteasti korkealla Gikaruorella, mutta kun omat paikkakuntalaiset seutujaan ^{eivät} kunnin, niin sikähtään vieraatkaan voi niistä seunempää löytää.

Minaiskalusta ei Finby ollut rikas. Pää hattuuni ainoastaan lohemen kourutallan teräpuolen,[#] jonka torppari Gröndahl Muurin (ruots. Muuron) kylän Gröndaskean torpasta metsästä oli löytänyt, kuten hän itse valkenutti, ukkosen ilman jälestä. Jalaman näet pitkästi maasta seurattua oli seuroksen toisesta päästä tuo kummallinen poikelaimeen alkou-

Kts! Museon luetteloa n:o 3104,4.

malkei löytynyt, jonka hän sitten oli pa-
loittanut saadakseen siitä useampia
esineitä varustettuna yleisluottamollis-
ella voimalla pakaa ehkäisemään.
Tämä vain todistukseksi monin pai-
koin vielä yleisesti tavattavasta tai-
ka-uskosta.

Puosinnokan kohdalla Finby'n
saaren vastapäätä on kapean salmen
erottamana toinenkin suuremman
saari Kaukassalo (ruots. Kolsjölan-
det), jota korkeakallioinen Mustan-
juuren nokka työntäkeksi nousee Fin-
by' llyn päin. Melkein kärjessä vuoren
huipulla on vare (No 5), jonka ympäryys
on 26,5 m., läpi mittaukset ristinsä
8,5 ja 7,3 m. sekä korkeus 1,45 m. Se on puo-
lihävilelly saaren kum varet No 1, 2 ja 3.
Toinen vare (No 6) taas sijaitsee noin 1/3 virstan
Kaukassalon kylästä pohjoiseen päin Böleby
nimisellä vuorella, jossa kylän asukkailla
juuri itse varella on tapana Juhannus-

Uts! II v. siv. 49.

kokkojan pottella. Ympäryys on 31,10 m., poikkei
mittaukset 10,9 ja 10,9 m., korkeus 1,65 m. Vare
on keskellä kaivettu, 1 kuoppa.

Yksi kiviase, tatti, on jo useampia
vuosia sitten Kaukassalosta löydetty pello-
maahan oja tehdessä länteen päin Munk-
holman torpasta. Aseen silloin joku keräi-
liä kuuluu hattuunsa kojaanseen.

Luonnon muodostamia omittuuksia,
joista Finby'ssäkin hoettiin, oli tääl-
lä tilaisuudessa näkemään. Ne olivat
2 m. k. jättiläisten kiven ja 1 pata ^(kallioista) tähellä
Kyleakea'n ja Luudtorp'an torppia, vaan
ollu muinaistieteelle arvoittomina on tur-
ha niistä se jätettävään loruilla.

Jos Kaukassalosta siirrytään
manneren puolelle, kohtaa meitä Munto-
lan kylässä Niskölen rustitilasta 1 km.
pohjoiseen päin ja 100 askelta Vähäjärven
itä puolella 2 vare (No 7 ja 8). Edellisen (No 7)
ympäryys on 25,4 m., poikkei mitat 8 ja 7,3 m. yu-
nä korkeus 1,3 m. Kuoppia edellisessä on 1,
jälkimmäisen (No 8) ymp. 30 m. poikkei mitat 9 ja 8,4 m.
ja korkeus 1,5 m.

Uts! II v. siv. 51.

jälkimmäisessä 4, siis puoleksi hävitetyt.
Molemmat, joiden väliä on ainostaan
5 m., muuhun ympäristöön nähdessä
jätsevat vähän ylempänä pienem-
män tahi harjun tapaisella kohopäikällä.

Parikymmentä askelta etelään Siskölen
pään ^{on} mäiden alapuolella muutamia kuop-
pia (N:o 9).¹⁾ Dienevätköhän vajonneita hau-
toja? Tämä kuitenkin on väheksimän huul-
tavan, koska niissä ei tavata huomatta-
vampaa järjestyttä keskimmäisen aseman
eikä toistensa näköisen muodotakaan puo-
lesta. Mainittuamme ne siis suurimmal-
la varovaisuudella, jospohtu ovatkin kah-
den varren läheisyydessä.

Luoteiseen päin Siskölestä rannik-
koa seuraamalla saavutaan sitten Falk-
berg'in maatilalle, jossa talon eteläpuolella
olevalla sangen korkealla niemekkeellä
on vare (N:o 10).²⁾ Sen ympäröivien huomasin
olevan 44,5 m., laajuudet ristiin 14 ja 11,5 m.
sekä korkeuden 2,1 m. Kuoppia on tähän

hävittyä kokonaista 6, vaikka tosin pienem-
piä.

Tamulaiista epävarmuutta, jota jo yllä olen
ollut huomannut määrätessä eräitä tällä mat-
kalla tavattuja kiintonaisuuksia ja joka epä-
varmuus johtuu siitä, että nuo kiintonaisuudet
yhdestä tahi toisesta syystä, milloin enemmäs-
sä, milloin vähemmässä määrässä ovat eri-
neet varmoista muualla löytyvistä muinais-
jäännöksistä ja sen tähden ei varmuudella ole voi-
tu sellaisiksi katsoa, olisimmekin taas tilaisuu-
dessa vaarin ottamaan. Nyt koskikin tämä epä-
tietoisuus erästä suorakaiteen muotoista kivi-
latomusta (N:o 11),³⁾ joka ^{on} samalla Falkberg'in etelä-
puolella olevalla niemekkeellä kuin vare N:o 10.
Sen keksi helposti, jos kuljettuaan kartanosta
alas edessä olevaan laaksoon jättävään polkua
pitkin ^{siellä} kapuaa järkkää rimmalla myöten yli
harjanteelle, jonka ensimmäisen penkereen ää-
rimmäisellä reunalla, melkein päin itse
vireteellä kivilatomuksen paikka on kiinto-
naisella kalliolla. Luonto on tähän muodos-

tanut vähäinen maakerrokseen peittämän sy-
vennyksen. Latomukseen pituimmista kyljistä poh-
jainen kulkee yhdensuuntaisesti kalliosivun
kausa. Tällä sivulla on 5 kiveä tavallisissa
kivi-pariosissa eli latomuksissa tavattavaa
yhden tai parin miehen voimia koettelevaa
kokoaa. Eteläisellä mainituista sivuista on
ainoastaan 4 kiveä ollen 5^{llä} kiveä pohjois-
essa kyljessä vastassa kivi eteläisen kyljen
kaakkoismurhasta poissa. Muita suurempi til-
mäkivi on lännestä päin lukeen 4ⁿ kivi-
parin välillä. Kohta sen vieressä on vielä
kivi, joka yhdessä 5ⁿ kivi-parin kanssa, joka
nyt kuitenkin on puolinainen, lienee ajattu
muodostamaan itäistä päädyttä latomuk-
sessa. Lännessä päässä taas 1ⁿ kivi-parin
välillä ei ole muita, koska tämän molemmat
kivet kyllin suurina ja pitkulaisina hyvästi
ovat toimittaneet sekä kulma- että päädyt-
kivien virkaa. Mainitut kaikki ovat yltä pal-
jon maan puitossa kuin sen ylä puolellakin.
Suurimmalla rohkeudella kuin mitään muuta

kohtaamistani epävarmoista kuintista jäämök-
istä talttoisin lukea tätä varmojen joukkoon.
Tätä sennoiseksi hyvin vaikuttavalla tavalla
edellyttävät itse kivien säännöllinen asema ter-
siinsa nähden kuin myös siitä johtuva joukko-
mainen cheys latomukseen pärisä ja muodos-
sa, jota cheyllä tuo yksi poissa oleva murk-
kakivi ei voi saava haittaavan. Tuttuamme
tällaiseen päätökseen kannattaa myöskin lau-
sua latomukseen mitat, jotka ovat 3,2 ja 1,8 m.
suorakaiteen pituisuilla ja lyhyysillä kaiteilla.

Kemion pitäjä.

Eteen päin matkatessani hairahduin tie-
tämättäni Kemion pitäjään, jossa jo seuraava
paikka, Germundvedjån mastila sijaitsee.
Huolimatta tästä poikkeuksesta oikeasta mat-
ka-alastani kerron kuitenkin muutamista
siellä tehdyistä havainnoista.

Noin $\frac{1}{2}$ km. talosta etelä-lounaisessa päin
olevan korkeakallioisen niemekkeen neuvassa
löytyy vare (N° 12) jonka nykyiset mitat ovat:

52 m. ymp., 16 ja 14 m. laaj. ristiin ja 1 a 1,5 m. kor-
keus. Käytän sanaa "nykyiset", koska vau-
hoista alkuperäisistä suaa on mahdoton jäl-
kiäkään löytää. Vare näet on kokonaan hä-
vitetty. Sen entinen pohjaperustus on läpeensä
myllerryitty ja syrjille kasatut kivet muodos-
tavat nyt pylijän keskustan ympäri paksum-
kehän eli ayön, jonka läpi leikkaus on 4,6 m. Ker-
rotaan, että kaivauksen siinä (ehkä 60 vuotta
sitten?) oli toimittanut tilan silloinen vuokra-
ja värs Forskom, joka vareista silloin olisi löy-
tänyt sormuksen (?). Tämän tekonsa tähden oli
hän myös menettänyt yörauhansa. Joka yr-
hänelle näet ilmestyivät sormuksen entis-
ten omistajien hakmat kaikki tavoin tuota
omistonta miesparkaa säilyttellen ja uha-
ten. Vihdoin hän pelosta kauhistuneena
sovitteakseen haudanyöstö-rikoksensa
vei sormuksen takaisin sen entiseen puö-
paikkaan. — Noin kuuluu paikkakunnalla
kerrattu taru vareista ja sen hävittämisestä.

Germundsvedjan tilalla on toinenkin vare
(N° 13) noin 400 m. itään päin Ryssvik'in torpasta har-
van havumetsän ympäröimänä korkeantaisella
kukkulalla kuten edellininkin. Ympäryksellään on
se 39 m., laaj. rist. 13,5 ja 12,7 m. sekä korkeudeltaan
2,5 m. Se on puoleksi hävitetty, yksen kuoppa kes-
kellä.

Yhä vielä itään päin Ryssvik'in torpasta on
hiukan matkaa maantien toisella puolella jou-
kuntalaisella ylämaalla ristiänsä kymmeniä
metriä laaja kiviroukko. Mutta sen mataluu-
teen ja suuruuteen sanoin kuin myös siihen näh-
den, että nuo pyöreät kivet ovat paikkansa saa-
neet kahden laajan kallioharjanteen välissä, voin-
ne erehdyksellä pitää sitä pelkkänä luonnon-
muodostuksena.

Muinaiskaluja löytyi Germundsvedjan
maatilalta yksi, nim. 345 mm. pituinen kivi-
teura[#], jonka torppari Juhana Henriksson oli löy-
tänyt Vikberg'in torpan Mellihaka nimisestä
pellosta. Tätä paitsi on mainitusta pellosta, joka

Kiviteurasta, kts! Museon lehteä N° 3104, 1.
! kts! II v. siv. 55.

ennen todellakin on ollut kirjallaitumenaspa-
kana, ruots. hage), löydetty myös hopearaha. Löy-
täjä torppari Karl Vikberg, joka noin 3 à 4 vuotta
sitten noi sen maalle entiselle, kansakoulu-
opettajalle nykyään kirjansitojan ammattia har-
joittavalle kansakoulu-opettajalle Gräskölenin
Kemion pitäjässä, saanut rahan toisella puolella
olleen miehen kuva sekä reunassa kirjoitus. Vuos-
iluvuosta hän ei muistanut muuta kuin nime-
rot 2, 8, 5, mutta kukaapa tietää, josko juuri tuos-
sa järjestyksessä olivat.

Germundsvedjän naapurimaatila
pohjoisessa on Trönman. Mitään muinais-
jäännöksiä siellä ei ole, vaikka Hakikon kih-
lakunnan kertomukseen tekijä tosin tietää
mainita "jättekasti", sta 3 virstaa luodetta koh-
ti Skoilan rustitilasta eli siis juuri Trönman
ja Skoilau välisen rajan pohjoispuolella. "Jätty-
kasti" se ei kuitenkaan ole, vaan ainoastaan
summittoman suuri sekä pituudelta että levey-
deltä ulottuva harjanne, eli parimminkin
monta ikäään kuin aallojen peräkkäin ajaman

ja toistensa riimalle yhdeksäntoista-
maa selännettä, joita siihen on muodostunut
pyöreistä erikokoisista kivistä. Lisä ainoastaan
pelkkiä, mutta omittuinen luonnosmuodos-
telma.

Trönman kartanon sepällä ^{J. J. Funckilla} saatiin
kokoelmiaan joukko rautaesineitä.

Samaa laatua löydetty myös se pieni
kahden kalhon välisessä syvennyksessä löyty-
vä kiviroukko (ymp. noin 30 m. ja laaj. rist. 14, 5 ja 8, 5 m.),
joka sijaitsee Trönman Trattjärn-torpan maalla
Skoilau pään vievän tien varrella, vähän matkaa
torpasta eteläi kohti pellojen poikki viihelymaan
reunassa löytyvän metsän peittämän vuorehar-
janteen vierteellä.

Trönman kartanon sepällä J. J. Funckilla
saatiin kokoelmiaan vielä kaksi joukko rauta-
esineitä*, muuten muassa rautaisen aurinko-
kello. Samallaisten kivistä saati hän ehkä noin
20 vuotta takaperin löytäessään Trönman
maalla puuseppä Nyström'in onkian eteläisen

* Rautaesineistä, kts! Museon luettelo n° 3104, 6, 10-17.

perimästä alta kynnäriän syvyydestä. Kes-
kikohdalla tuo kivikello kuuluu olleen noin
3 tuumaa paksu, reunoilta ohuempi sekä
piiri eli pituus ympäri tuota kulmikaista
kappaletta 10 l. 12 tuumaa. Vielä kertoo hän
sillä vuoriluovu 140% ja jopa kuuhauden,
kesäkuunkin mainittaneen samoin kuin
tekyänkin nimen, vaikka kirjoitus kivistä
muuten oli huonosti, erilaisilla kirjaimilla
kyhätty. Nimiinsä on hän antanut sen
ylioppilas, sittemmin nimittömä Lars
Stekoni vaimajalle, joka saati vieränsä
sen Turun museoon.

Kokias paikka, jonne Kemissä
häirahduin, on Matalon allodisaäteri-
tila Majniemen kylässä itsä Kemion saa-
rella kopsan saamen varella, jonka toisella
ramalla maanpuolella Matildedahlin
tehdas sijaitsee.

Näin ulkopuolelle varsinaista alaani
minua houkutteli kertomus vanhaaikui-
sesta rauta-ovesta,[#] löydetty pellostä talon
[#] Kts! myöläsuravia piirustuksia II v. siv. 33.

kaakkois puolella. Nykyään ovi käytettiin Ala-
talon kellarinovena. Yläpäässä se on kaareva
ja pituus luettuna kaareu keskikohdalla alaspäin
hän on 1,66 m. Leveys on 1,20 sekä saranoiden vä-
liä 1 m. Näistä kulkee ovi poikkei noin 1 cm. pak-
suiseen ja muutamaan cm. levyisistä rautaluis-
takkeet samoin kuin myös ympäröivä ovi
reunoilla ja ristissä sen pinnalla (kts! muu-
ten pohjapiirroksia). Oven vanhuutta todista-
vat ehkä se, että sen pintoa muodostavat ja
toisiaan reunoittain peittävät rautalevyt (noin
neliö-jalan suuruiset) eivät ole tehtaisteollisuu-
den tuotteita, vaan sepän pajassa sinun muinoin
käytetyn keinon mukaisesti takomalla muo-
vaellut, kuten levyjen ulkonäystä, etukin
reunoista voi päätellä.

Perniön pitäjä.

Palattuamme takaisin Perniön alu-
elle sopii meidän ensiksi katsella, mitä
muinaisuuksia koskevaa on tarjona laaksos-
sa, joka Perniön smälaaksosta erkane lautta

kohti. Sen äärimmäisessä sopukassa löytyy
likellä toisiaan laakson reunoilla Ikoilan, Ki-
rakkilan (Kirakköle) ja Makarlan talot eikä
varsin staällä viime mainitusta itää kohti
Ylönkylän kylä Länsi-, Keski- ja Itätaloihin.

Mitään künkästä muinaisjäännöistä
historian takaisilla ajoilla summe löydämai-
nittujen talojen alueilla. Tosin Hakikon kih-
lakunnan kertoja mainitsee „jätyrkasteja”, joi-
ta paitsi tuo Thronman ja Ikoilan rajalla
viele pitäisi löytyä Kirakkölen rustitilas-
ta eri suuntiin sekä tämän että Ylönkylä-
lan Itätalon ja Ala-Mätkkilän talojen
mailla. Mutta kaiketi ovat ne noita san-
gu taajassa tavattavia luonnonmuodos-
tuksia geologien jääkaudella.

Erinäisiä löytöjä ja taruja sekä
myöhempiä että uudempia aikoja käsit-
täen sitä vastoin on runsaammin. Nii-
torppari Aksel Lindroos on löytänyt Ikoil-
lan (ennen Ikoilan ja Ikiinfallskogin) Länsi-
talon Protjärn-nimisen torpan pellostä

kiviaseen (poikkeikiviseen) # noin 40 sylvä kaak-
koa kohti rakennuksesta. Laman torpan
maalta on myös parikymmentä vuotta sit-
ten tavattu kiviasetta ja kymmenkunta
taakse päin oli Länsitalosta kaakkoa kohti
noin 700 m. niin ikään saatu taltta (tasa-?),
jonka paikkakunnalla kulkseiva puuta-
lainen oli muassaan Ruotsiin viennyt.

Museon kokoelmiin lahjoitti Ikoilan
Länsitalon isäntä putkikulon # löydetty touko-
kuussa 1895 Kluvin torpan pellostä, josta sitä
paitsi ennen oli tavattu, tietysti toisesta koh-
dasta, useita vierekkäin ohvia vaskirahoja.
Sama henkilö antoi vielä mikauskatteeluan,
kaukikuolaimet, joiden seuraudoissa kussakin
on rengas, sekä painokivien. #

Ikoilan Länsitalon vanha asuinrakennus
oli ennen seisonut nykyistä vähän alem-
puna puutarhassa. Sitä hajottaessa oli permaunon

Poikkeikivisestä, kts! Museon luettelo 3104, 2. # Putkikulosta
kts! luett. N° 3104, 18. # Kts! luettelo N° 3104, 19, 20 ja 7.

alta kokemattomasta maaperästä löytynyt
luuta. Joku vaskiraha oli myös otettu talteen
yksi muutama vanha miekka terä ratsuti-
lan numerolla, omistajan nimimerkeillä
ja muilla koristuksilla varustettuna sekä
toisia vanhoja ratsuvarustukseen kuuluvia
esineitä, kaikki muistoja muunella Ruot.
sin vallaan ajoilla, jolloin Länsitalo, silloin
Läningsfällskog'iksi nimittellynä, vielä oli ku-
ninkaallinen ratsu- eli rustitila.

Lhoilan Itätalon puutarhan ala-
puolella taas kerrotaan ennen muinoin ol-
leen keuhkasa. Kun kivet sitten purettiin ka-
sasta rakennustarpeiksi sekä puutarhan
puhdistamiseksi, niin olisi kertomuksen
mukaisesti siitä tavattu hiiliä, tuhkan ja
luusipuja.

Taru tietää vielä mainita eräs-
tä venestä, joka oli uponnut Lhoilan ta-
loista 1 km. päässä pohjoiseen päin Pitkä-
suossa eli kaakkoa kohti suon reunalla ol-
vasta Mummilan mökistä. Siellä sen

siivujen ylin reuna vielä näkyi noin 40 à 50 vuot-
ta sitten nykyisen talonomistajan isän muuru-
dessa. Nyt kuitenkin tuon jo sammalten peit-
tämän veneen paikka on ainoastaan selittävä-
tönnän tarun vallassa. — Asian todennä-
köisyyden vahvistamiseksi voisi lisätä,
että luonto Pitkäsuon lähelle on säilyttänyt
kaksi pientä lampoa jäännöksinä ajoilta, jol-
loin nämä ehkä ovat olleet yhdistettyinä pa-
ri km. etelämpänä kuultavaan Makarlanjär-
veen, joka nyt vieläkin ulottuu alas kisko-
leen saakka, siis joksuksiin lähelle nykyis-
tä mereurannikkoa.

Lhoilan itäisestä naapuritalosta
Kirakkolasta ei ole muuta sanottavaa kuin,
että sen isäntä antoi keuhkain leveys-
sen miekkan #, jonka hän alkuaan lienee saa-
nut Strömasta.

Makarlan järven pohjoisrannalla si-

Kts! luetto N° 3104, 21.

jätsee samanniminen Makarlan talokin.
 Sen länsipuolella lähellä Fräskölen talon
 rajaa on järven rannalla vasta päästä Ma-
jutin-nokkaa (maj-udden) nähtävänä muu-
 tampia övalitukseen tapaan tehtyjä kumpu-
ja # joista 3 suuää on selvästi huomattavina.
 Kausa sanoo niitä jäännöksiksi sota-
 ajoilta, jolloin venäläiset niiden takana väi-
 jyn odottivat etelästä päin järveä myöten
 muka tulevia suomalaisia. Heidän suuää
 maastessa kulki muudan vanha akka ohit-
 se ja huusi heille ivallisesti: "maistakaan
 nyt toki helkussa vettä edes!" Hän näet väi-
 si väijyvien tyhmyyttä, kun niin yksinkertai-
 sella keinolla eivät ymmärtäneet selville ot-
 ta, josko heidän edessään oleva vesi oli meri-
 vettä eli ei ja josko sitä myöten vihollinen
 mereltä eusinkään voisi saapua.

Makarlan järven kaakkois-eli melkein

Kts! myötsäseuraavia piirustuksia II v. siv. 57.

paremmin itäraunalla Leppälänmäen kylän Kroo-
pitäen talon maalla on korkea vuori Korppimä-
ki. Muutama aika sitten löytyi siellä vielä van-
 ha mökki, asuutona käytetty vartijalle, joka
 sodan aikana, ehkä v.v. 1853-56, siellä tapasi
 merkkejä antaa toisille samoim korkeille vuorille
 asetettuihin vartijapajoihin. Luvuissa vartijapaikkoja oli paitsi Korppimäkeä vielä
 Teuholassa Osikölen luona olevalla vuorella ym-
 nä Perniossa n. k. Telegraafimäellä, jossa
 pitäjän pappilakiin sijaitsi.

Edellä #olevat maininnat alkua
 sien kiinnittämiseksi kalliissa monim pa-
 koim vieta tavattavista rautareunista, jot-
 ka ovat erinomaisia osoituksia päätöksinä
 tehdessä paikkakuntien erikorkuisista vesi-
 rajoista. Myös Perniossa, ainakin tarun mu-
 kaisesti, pitäisi oleman samanniminen. Uon-
kylän Keskitalon maalla näet kerrotaan
 löytyvän rautarengas 1 1/4 km. talosta etelään
 päin olevan Ketuvuoksi nimisen niemelle
 jonnehallakemulla saaren yyrkällä Syrjällä
 # Alkuaan ajotie jonkunlainen alkulaite, joka sisälsi ^{on on} arveluita
 rautareunista, on osiaan kuuluttomana jätetty pois.

ymä jokseenkin ylläällä nykyistä laakson
poljasta. Nyt enää paikkakuntalaiset eivät
paikkaa muista, mutta joku vuosi sitten
vielä kuului slänsen henkilöitä, jotka tar-
kou sen tiesivät.

Päitsi jo yllä mainittuja kaikel-
laisia taruja ja kertomuksia voimme muu-
nita vielä seuraavat. Murkkilan Alastalon
isäntä K. G. Frisk on talosta noin 1 km. itään
kohti olevalla niityllä lähellä Sybackan
torppaa löytänyt linsiosahan #, jommoisen
myös yllä olevan Sybackan torppan torppari
on alustaan tavannut #. Lanoim Merikuh-
diu talon maalta luodetta kohti karta-
nosta metsässä on löydetty varsireijällä va-
rustettu kivikirves, jonka koutapuhki oli rits-
koutunut. ##

Jo ikäväksi ja yleisötoikkoviseksi käy-

Kts! luett. 3104,9. # Kts! luett. 3104,8. ## Kts! luett.
N:o 3104,3.

vän vityisten tarujen ja kertomusten kutto-
lemisen suoritetuamme ^{tähtään} ^(siinä) laakson lausiosas-
sa sopii mainita sivistys sen itäiseen Perunon
suu-alamutta lähimpänä olevaan osaan sil-
mäkseen täällä tavattavia oimittuisuk-
sia.

Ensimmäinen silmiimme maantietä kul-
kiessamme Uvelan talon ^{maalla} Daar - Osar - puu-
men torppan kahdella maantien toisella
puolella oleva mäntymetsikkö. Tässä on ai-
van maantie-aidassa melkein kääntä puolek-
si jo saumattomasti peittäminen kasvan koottu noin
ihmisen pään kokoisista kivistä. Mutta si ai-
noastaan yhden, vaan useampia, kokonaisia
& tällaisia hautakumpua n. k. varaita (vst.
paikan nimeen) sisältä tämä mitaton maan-
tien laidassa oleva metsikkö. Ensimmäinen
vare N:o 14, joka itse torppasta on noin 30 m. itään
kaakkoa kohti, on ympäröityksensä 3/4 m. nähdään
verrattain matala, ainoastaan 1,5 m. korkea. Lull-
tousa kunninkin on, että tämä ei ole sen
alkuperäisen muoto, vaan että se kuten usea

muukin myöhemmin on joutunut aarteiden-
hankijoiden vandalismin vuoksi alttiiksi.

Sitä huolimatta sitä ei juuri voi sanoa
hävitetyksi. Puuttuinaan näet siitä noita
tavaramukaisia kuoppiaakin. Laajuudet
ristiin ovat 12,7 ja 11,6 m. Yhden steen päin
jo mainittuun ^{etelä} kaakkoiseen suuntaan 135 as-
keletta löydämme toisen vareen N° 15, 4 m.
päiriinsä 52,5 m., laaj. rist. 14,5 ja 14,5 m., kork.
2,75 m. sekä kuopalla varustettuna keskellä.

Koillista kahti siitä 20 askelta on vare N° 16.
Sen mitat lausukaamme: ymp. 53 m., laaj.
rist. 17 ja 15,5 m. ynnä kork. 2,15 m. Siinä on
kuoppaa 2. Niin 0 askelta lästä kaak-
koon on neljäs vare N° 17 ollen sekun kes-
kellä kaivettuun ympärönsä 53 m., laaj.
rist. 16,5 m. ja 15 m. sekä korkeudeltaan 2,85 m.

Yhden samassa päin N° 17 sta 30 askelta
ovat viides N° 18 ja ^{20 askel.} kuudes vare N° 19.
Kokouksilla on ympärys 28 m., mutta edet-
tiseen laaj. rist. on 10 ja 8,5 m., kork. 0,6 m.,
jälkimmäisen laaj. rist. 10 ja 8 m. sekä

!kts! II v. siv. 59.

kork. 0,5 m. Sen ohessa kummattakin ovat kuoppia,
näistä voinee samaa lausua kuin suurimmai-
sista N° 14, että ~~siitä~~ joskus ammon aikaa sit-
ten ovat tahallisesti on mataloitettu, joten
nyt niiden huomauttaminen, etukin kuin ovat
kovasti saunuttaneet, suri hetkessä on vai-
keavalaista. — Vähän matkaa ^{itä} koilliseen
päin jo mainituista vareista koittaamme
metrikin hiekkäperäisellä vierteellä lä-
hellä kallonrotkossa olevaa lähdetta useita
kuoppia, jotka luettelossa jälkempänä myös
mainitaan (N° 20.) Epävarmaa on kuitenkin,
jos ne ollenkaan ovat mistään arvosta.
Ovathan esim. aivan epäjärjestyksessä, joka
ei oikein ole omiaan autamaan heille hau-
tajäännösten arvon.

Yhden paljon kuin olemme epävarmista
näitä mainita, joka niiden olematta varmojen
vaikkapa toisennäköisten muinaisjäännösten
joukossa ei olisi tullutkaan kysymykseen,
saman verran suurimmalla varmuudella
voimme haudoiksi lausua ne kaksin- ja pai-

!kts! II v. siv. 59.

koittain kolminkin kertaisissa säännöllisissä riveissä tavattavat kautakuopat, N:o 31, jotka ovat Foudilaw talon ja sen länsipuolella olevan pienen mökin välisellä hiekkapöytäisellä mäenrinteellä suoraa kaakkoa kohti Vaarnummen varasta sen alapuolella olevan kapean alanteen toisella puolella. Talonisäntä, joka ne minulle näytti, kertoi myös, että samon maan eteläisellä puolella jossakin kalliossa pitäisi löytyvän rautarengas, vaikkei muistunut missä paikassa. Epävarmaa kuitenkin on, jos jutussa on sen suurempaa perää, sillä hyvin mahdollista on, että mielen mielikuvitus oli vaihtanut tämän mainitsemassa ymmärsä muutaman km. matkan päässä täältä löytyvän Ketunviekki reunaan toisiinsa.

Olemme täten vähitellen saapuneet Permin omialueelle. Sen länsireunalla kirkosta pohjoiseen päin mainitse Björck Laurin talon ja jossakin tasaisella

1) kts! II v. siv. 59.

nummella sen metsässä useita kiivikasoja, joista eivät Metsä- eikä Pyhänsaurun asukkaat kuitenkaan saakaan tietoutta. Samoin Metsäojan kylän metsässä oleva kasa on enikään "hiltten kiivas", vaan ainoastaan pelkkä, suurenlainen ja toisella syrjällään jyrkkä parin metrin korkeinen kuonon muodostama harjanne, koottu pyöreistä suuremmista ja pienemmistä kivistä.

Metsäojan kylän kohdalla on Permin ja Yliskylän kirkkojen välisen laakson melkein keskellä pieni metsä- ja maantymetsän peittämä täyriä nimeltä Lirkola, jota kausankertomus sanoo Permin suurimman kirkon asemapaikaksi. Nykyään ei siellä ole mitään merkittävä nähtävää, vaikka paikka kyllä ikäänkuin saari alangon keskellä pistää ohiväijävään silmään.

x
Kts! Björck. Halikon kihlakunnan kertomus.
siv. 42.

Löytöinä annettiin Lupajän kylästä Per-
nion vaivastalon vieressä olevista kuopis-
ta tavalluja luuta ym. värsireijällä va-
rustettu kivikuokan puolikas,^x joka myös
on löytynyt samon talon joubun torpan pel-
lolta.

Pernion pitäjän eteläisimmässä osas-
sa eteläpuolella Pernion jokea mainitse-
Hahkon kirkkukunnan kertoja kiviroukkei-
oita ^{luonnon} erästä talon metsässä sekä samoin
Kyyrämäelle kuuluvan Mikkobäck'in järven
^{luonnon} raunalla olevasta erästä torpasta noin
200 m. lounaseen Mustanlammin eteläisellä
raunalla. Nämä ovat kuitenkin tavallisia
luonnon töitä.

Myös mainittu kertoja tiedonantot
lehtimittu rustitilan metsässä löytyvistä va-
reista osoittautuivat perättömiksi, sillä la-

^x Kts. luett. N:o 3104, 5.

lounakes ei niistä tiennyt lainkaan mainita.
Tosin paikalla näytettiin pari n. k. haidenku-
ua, jotka kuitenkin ovat meillä arvoittomia.

Seuruepaas huomota sitä vastoin an-
sainnevat ne varmat muinaisjäänneokset,
jotka sijaitsevat Pernion enäläksön koilli-
sesta päin yhtyvän lataksen luoteisosassa,
nimittäin Lornijärven kylän maille ja Ke-
tunböken rätsitilalla.

Edellisessä paikassa on meillä lähös
200 m. pohjoiseen Thalan talosta Baremäellä
pieni vare N:o 21^h sh. oikeastaan ainoastaan
jäänne seunoisesta. Enää näet on jällellä
vain pari alinta kerrosta, joiden ympäryys
on 10 m. ja laaj. rist. 3 m. ja 3 m.

Saman talosta $\frac{1}{2}$ km. itää kohti
olevan Laviämäen kauparan itäisellä viertellä
Kuuttassuohon päin on kahdessa eri ryhmäs-
sä säännöllisiä vajouneita hautakuoppia N:o 22^h
koko joukko. Eräs, jonka reunuille kuuten use-
an meunkin oli ladottu pieniä kiviä, oh
3 m. pitkä ja 1 m. leveä.

Kolmas merkittävä paikka tämän talon maalla on pieneen Lomijärven eteläkolkassa löytyvä jyrkkä ja kooksa Puolamäki, jonka pajoille kalliille kokonaisuus 3 vartta on sijoitettu. Pohjaisin N° 23 käsittää ymp. 30 m., laaj. rist. 9,2 ja 8,6 m. sekä korke. 1,3 m. Se on keskeltä hajoitettu, niin että sen pohjois-eteläistä suuntaa kulkevan, suurista litteistä kivilohkareista rakennetun arkun sivut ovat näkyviin tulleet. Toisella N° 24, jonka mitat ovat: laaj. rist. 5,7 ja 5 m. sekä korke. 1 m., on myös keskeltä häivattu, vaikka vähemmän kuin edellinen. Kolmannesta N° 25 on ainostaan alin kerros säilynyt, jonka laaj. rist. ovat 1,5 ja 1,5 m. Lopuksi kaksi viimeistä N° 26 ja N° 27, joista edellisen mitat ovat: ymp. 15 m., laaj. rist. 5 ja 4 m., korke. 1 m., jälkimmäisen taas: laaj. rist. 8,7 ja 4,7 m. ja korke. 1 m., eroavat suurelta osin kolmesta edellisestä muotonsa puolesta. Ne ovat näet suorakaiteen tavoin rakennetut. Leimustat jyrkät, syntyneet enemmän litteämläisistä

” kts! II. v. siv. 63.

päällikkäin ladotuista kivistä. Eivät siis ole leukaan muistuta noita muualla tapaamiamme muokahäiskoon muotoisia kiviäsojama. Toisi toisella puolella kyllä otaksua, että mahdollisesti ympäröivät kivet, jotka heille ovat keon muodon autantset, ovat purettu ja vuorelta alas vieritetyt. Ellei näin olisi, vaan ne vieläkin siis olisivat alkuperäisessä muodossaan, olisi tässä ohuessa runsas laji vareja. eli miksi noita kahta suorakaiteen muotoista voisikaan kutsua.

Pietunkölen rässiälällä talosta itäkaakkoon päin noin 2 km. on n. k. Heppöhaan maalla kaaksi vareita, ^{N^o 28} jonka ymp. on 31 m., laaj. rist. 9,3 ja 9,3 m. sekä korke. 2 m. Se on suureksi hävitetty, suurempuoleisella kuopalla keskessään. Sen vieressä on toinen pienempi N° 29, jota kuitenkin suurimmalla epäilyksellä voi vareski otaksua, syytä että sen kehästä, laaj. rist. 5 ja 5 m., vain alin kerros enää on säilynyt ja sekin jokseenkin epätäydellisenä, joten josian voi luulla, että kivet

” kts! siv. 65 II v.

Siihen ovat kuljetetut viereisestä N° 28.

Josin kyllä kirkkokuuman kiertäjän sanat ovat olisivat omiaan tätä luuloa kumoamaan.

Hän näet tietää kertoa 2 vaaesta samalla Heppohasen maalla. Mutta noihin sanoihin ei aina ole luottamusta, kuten kyllin olemme jo nähneet.

Ketunkölen talon viereisessä vastapäätä joikkii maantien on jyrkästi vieltävä hiellekaperäinen mäki. Sen keskiriuteilla tavataan joukko vajoneita kuoppia, jotka asemaansa ja laatuunsa nähden ovat selviä hautoja. N° 30.

Eteläpuolella taloa taas pellon keskellä kohoaa pieni kankare, jossa paitsi pienuoppia kuoppia, ehkä nekin hautoja, vielä löydämme muutamia suuremman ja syvemmän, joiden seinät, ainakin osaksi olivat katetut kuursuilla kivistä. Mitä oikeastaan lienevät, on epäselvistä. Ei niitä juuri mielellään rakennustapaansa nähden perunakuoppien uskeri eikä opastakaan, jo-

ka ne minulle näytti, tieheny^ä perunaitia siinä 37
koskaan ollees.)

Frieds. 26/1897
XI

Muinaisjäänöksiä
Permin pitäjältä,
luetellut kesällä v. 1895.

Köbt. Hj. Appelgren'in
apulaisena

H. B. Oederhvarf

II vihko.

Perniön

- Tinbyn kappeliissa Tinbyn rustitilalla noin
 sen kärkeä korkeimmalla kohdalla ja siitä 350m. pohjois-
- N° 1. 1^{nen} vare: 2,4m. korke.; 20,5 ja 18,5m. laaj. rist.; 9,2m. ymp. ;
 N° 2. 2^{nen} vare: 1m. " ; 12 ja 11m. " " ; — ;
 N° 3. 3as vare: 1m. " ; 9,3 ja 6,5m. " " ; — ;
 N° 4. Kiviapanos(?): — ; 4 ja 3,7m. " " ; — ;

Kaukassalon saarella ja kylässä Mustajuvu-
pohjoiseen päin Böleborg-uo-

- N° 5. 1^{nen} vare: 1,45m. korke.; 8,5 ja 7,3m. laaj. rist.; 26,5m. ymp. ;
 N° 6. 2^{nen} vare: 1,65m. korke.; 10,9 ja 10,9m. " " ; 31,1m. ymp. ;

Muntolan kylässä Äiskölen rustitilasta 1km.
 vieressä kuopat ehkä hautoja.

- N° 7. 1^{nen} vare: 1,1m. korke.; 8 ja 7,3m. laaj. rist.; 25,4m. ymp. ;
 N° 8. 2^{nen} vare: 1,5m. " ; 9 ja 8,4m. " " ; 30m. ymp. ;
 N° 9. Muutama kuoppa siihen siihen edellisistä etel. päin

Falkbergin rustitilalla etelä-lounasta koh-

- N° 10. 1^{nen} vare: 2,1m. korke.; 14 ja 11,5m. laaj. rist.; 44,5m. ymp. ;
 N° 11. Guorakaiteen omot. Kiviapanos(?): 3,2 ja 1,8m. laaj. rist.; — ;

pitäjä.

1²/₃ km. kaakkoon päin talosta 3 vartta Tuoni-(Pössi)-nokalla
 luodetta kehti pyöreä 9-kivinen kella.

- puol. hävit.; 1 kuoppa kesk.; — ; pohjaan kaivettu v. 1879.
 " " ; " " " ; — ;
 " " ; " " " ; — ;
 — ; — ; suurin keliäk. 1,5 korke.; silmäkivi puuttuu; kallio
 0,5m. syvyydessä.

ren-nokalla 1vare niemun kärkeä sekä toisen 1/3 nirstaa kylästä
rella.

- puol. hävit.; 1 kuopp. kesk.; — ;
 " " ; " " " ;
 pohj. päin ja 100 ask. Uahäjäroven itäp. 2 vartta, joiden

- puol. hävit.; 1 kuopp. kesk.;
 " " ; 4 " " ;
 noin 15 ask. Ehkä hautokuoppia(?)

ti kartanosta olevalla niemellä 1vare ja mahdollisesti kiviapanos(?)

- puol. hävit.; 6 kuoppaa ;
 — ; silmäkivi toisesta päästä, josta merkkakivi myös poissa.

Kemion

Germundsvedjan maatilalla 2 vaa, niemellä ja jälkimmäinen

- N° 12. 1^{nen} vaa: 1,5 m. korke.; 16 ja 14 m. laaj. rist.; 53 m. ymp. ;
 N° 13. 2^{nen} vaa: 2,5 m. " ; 13,5 ja 12,7 m. " " ; 39 m. " ;

Kemion

Kivelaan talon metsässä noin 30 m. Vaar-

- N° 14. 1^{nen} vaa: 1,5 m. korke.; ¹⁴12,7 ja ^{11,82}11,6 m. laaj. rist.; 37 m. ymp. ;
 N° 15. 2^{nen} vaa: 2,75 m. " ; ¹³14,5 ja ¹⁶⁽¹⁵⁾14,5 m. " " ; 52,5 m. " ;
 N° 16. 3as vaa: 2,15 m. " ; ^{14,50}17 ja ^{14,50}15,5 m. " " ; 55 m. " ;
 N° 17. 4as vaa: 2,85 m. " ; ^{11,22}16,5 ja 15 m. " " ; 53 m. " ;
 N° 18. 5as vaa: 0,8 m. " ; 10 ja 8,5 m. " " ; 28 m. " ;
 N° 19. 6as vaa: 0,5 m. " ; 10 ja 8 m. " " ; 28 m. " ;
 N° 20. Muutama kuoppa aivan epäjärjestyksessä viimeksi-

pitäjä.

joista edellinen 1/2 km. etelä-lounaaseen talosta olevalla noin 400 m. itään päin Ryssvik'in torpasta.

- kok. hävit. ; 1 suuri kuoppa keskellä ;
 puol. hävit. ; 1 kuopp. kesk. ;

pitäjä

nuunnan torpasta etelä-kaak. 6 vaaetta sekä ehkä muutama hautakuoppa.

- ilman kuoppia ; (kts! I v. siv. 27) ;
 puol. hävit. ; 1 kuopp. kesk. ;
 " " ; 2 " " ;
 " " ; 1 " " ;
 } (kts! I v. siv. 29)

suituista huikan itään päin sekä niiden vieressä kalliion rotossa lähde. Glyvin epäluottovista, josko kuopat ovat hautoja eli si. (2)

Toornijärven kylän Skalan talon
kaarella itäisellä rin-
nallisesti sekä samas-
mäellä 5 vauetta.

Clare.

1^{nen} vau: — ; 3 ja 3 m. laaj. rist.; 10 m. ymp. ;

Lavia-

Joukko hautoja mäen itä rinteellä Kuittassuo-

Puola-

1^{nen} vau: 1,3 m. kork.; 9,2 ja 8,6 m. laaj. rist.; 30 m. ymp.

2^{nen} vau: 1 m. " ; 3,7 ja 5 m. " " ; — ;

3^{es} vau: — ; 1,5 ja 1,5 m. " " ; — ;

4^{es} vau: 1 m. " ; 5 ja 4 m. " " ; 15 m. ymp. ;

5^{es} vau: 1 m. " ; 8,7 ja 4,7 m. " " ; — ;

maalla: Claremäellä 1 vau, Laviamaen kau-
teella koko joukko hautokuoppia joksunkin sää-
tä talosta noin 1 km. lounaseen päin Puola-

mäki.

kok. hävit. ; pari alinta kerrosta jällellä

mäen kankare.

hou päin. Eräs niistä 3 m. pitkä ja 1 m. leveä. Pihku ki-
viä ladottu sen reunoille.

mäki.

hajoitettu siten, että pohjoisesta etelään kulkeva ki-
arkku vauen keskeltä tullut näkyvissä.

puol. hävit. ; 1 kuop. kesk. ;

kok. hävit. ; — ; alin kerros jällellä

puol. hävit. ; 1 suuri kuopp. ; }

" " ; 3 — " " ; } eroavat edellisistä hts! Iv. siv. 34-35.

Ketunkölen talosta noin 2 km. itä-
maan suuntaan poikki
jous hautakuoppia jok-
pellon keskellä olevalla
ri suurempaa, joiden
gen suurista kivistä.

N° 28. 1^{nen} var: 2 m. korke.; 9,3 ja 9,3 m. laaj. rist.; 31 m. ymp.;

N° 29. 2^{nen} var: — ; 5 ja 5 m. " " ; — ;

N° 30. hautakuopat Ketunkölen talon eteläp. olevalla

Toudilan talon maalla noin 1/2 km.
kolmessaakin rivissä
näistä poikki välillä olevan

N° 31.

kaakkoa kohti ^{Hepshäian maalla,} 2 varrella vuoreharjanteella, sa-
maantien talon vasta päätä mäcurinteessä pat-
teihin järjestyksessä sekä talon etelä puolella
kankarella paitsi pienempiä kuoppia myös pa-
teimutat ainakin osaksi olivat muodostetut sau-

puol. hävit.; 1 kuopp. kesk.

kok. " ; kts! muuten I v. siv. 36.

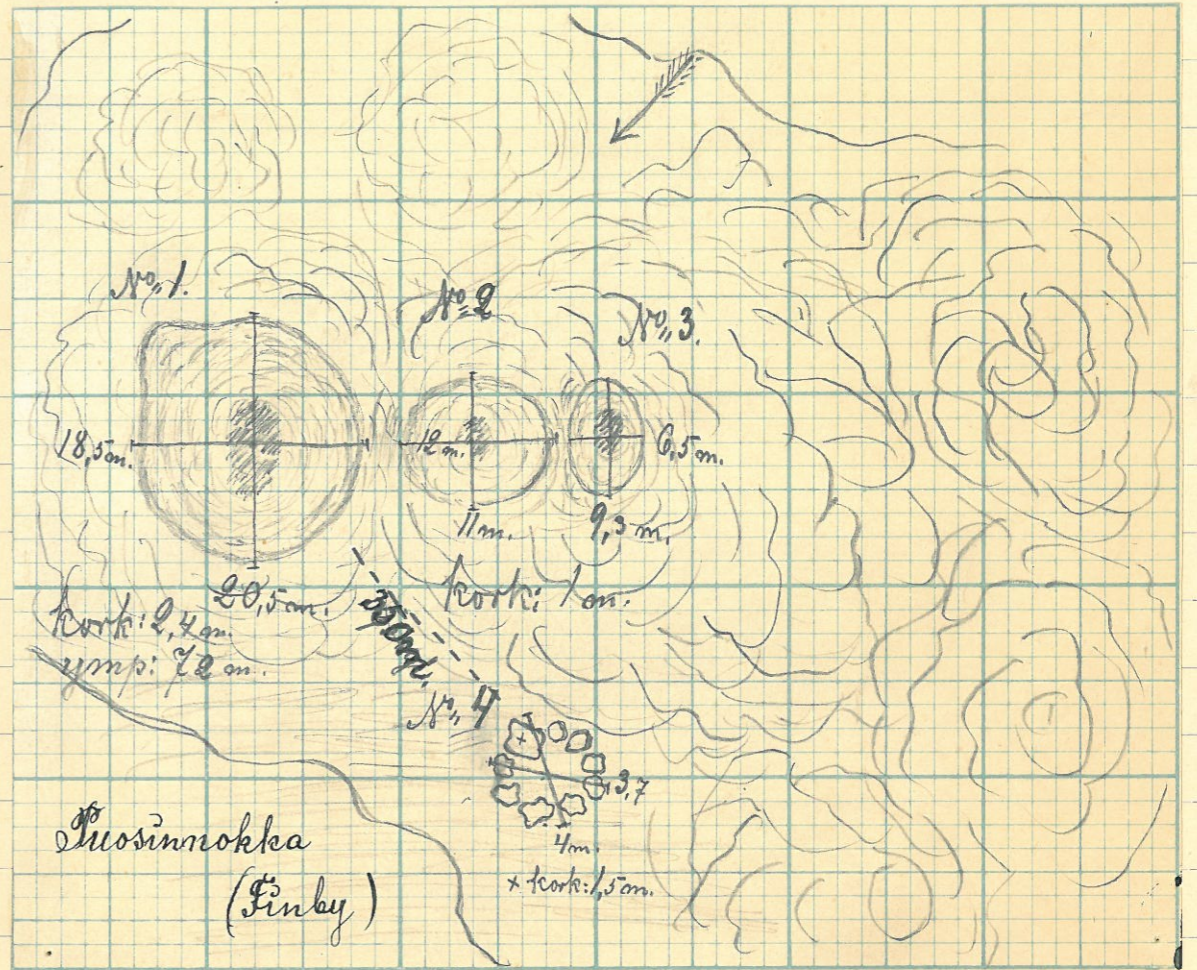
pellon kankarella

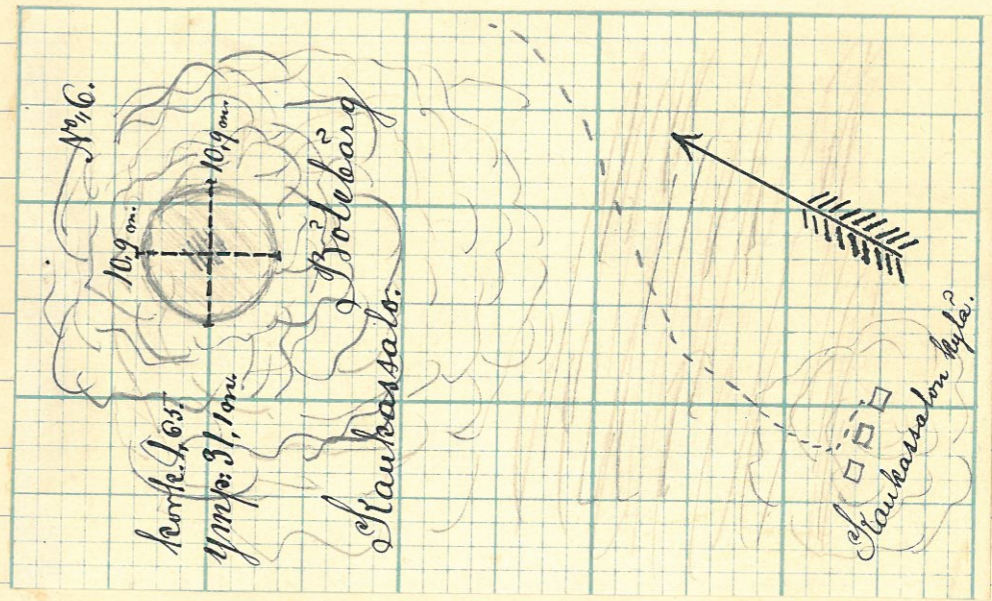
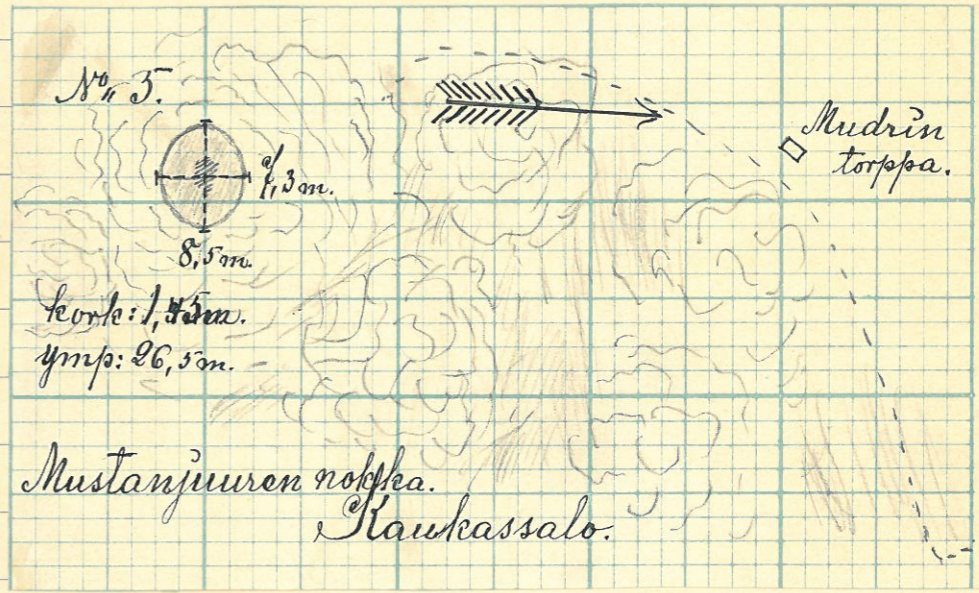
länteen päin on mäcurinteessä kahdessa ja paikoittain
hautakuoppia. Caarnummen varret ovat pohj. päin
laakson.

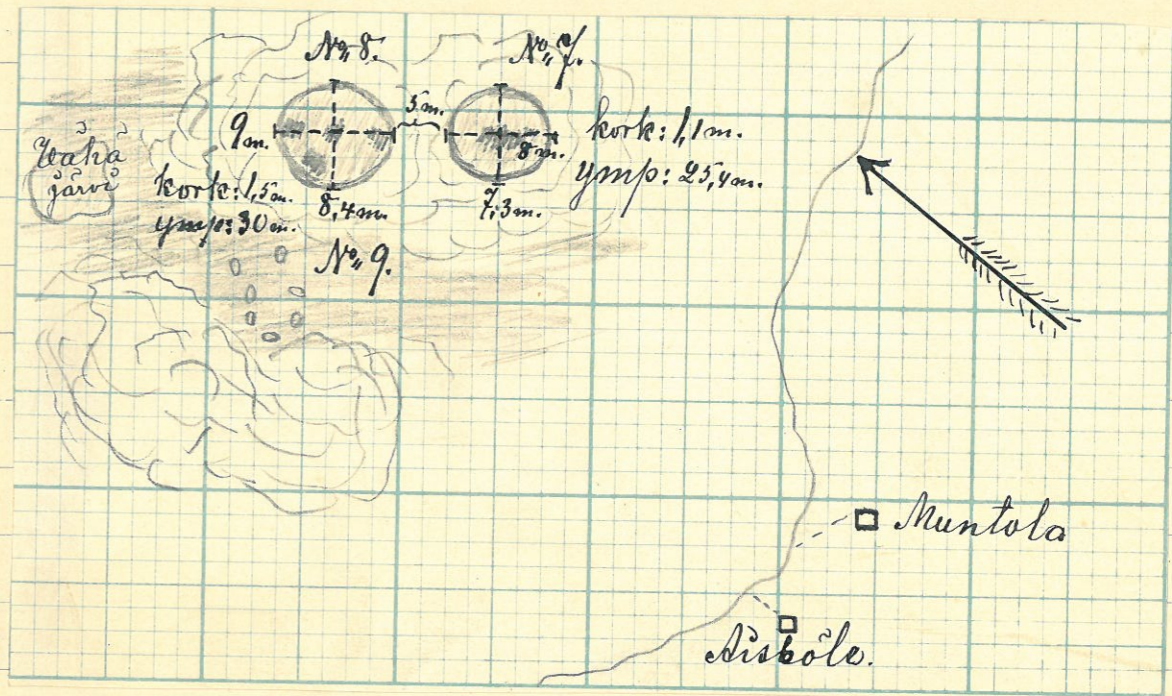
Lutina seura myös 3 karttaa.

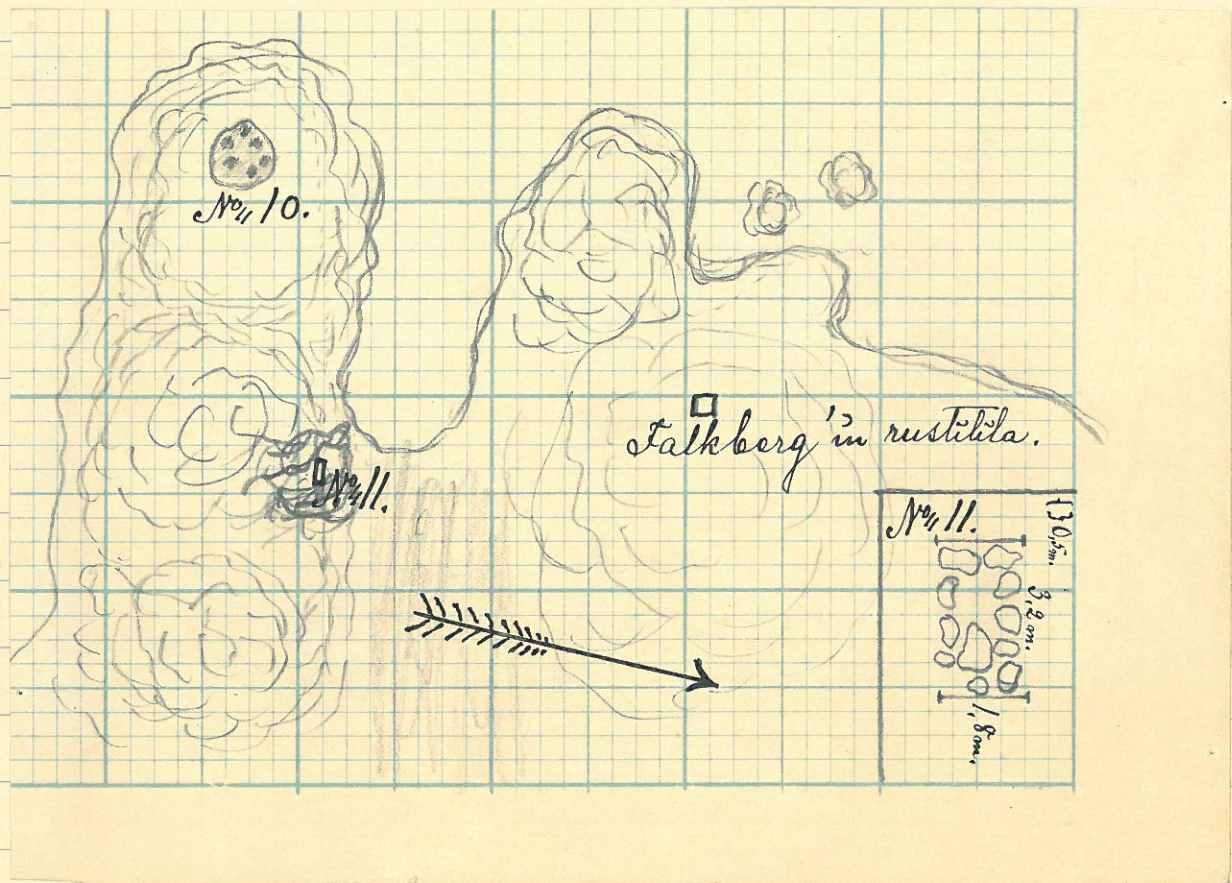
Helsingissä v. 1896.

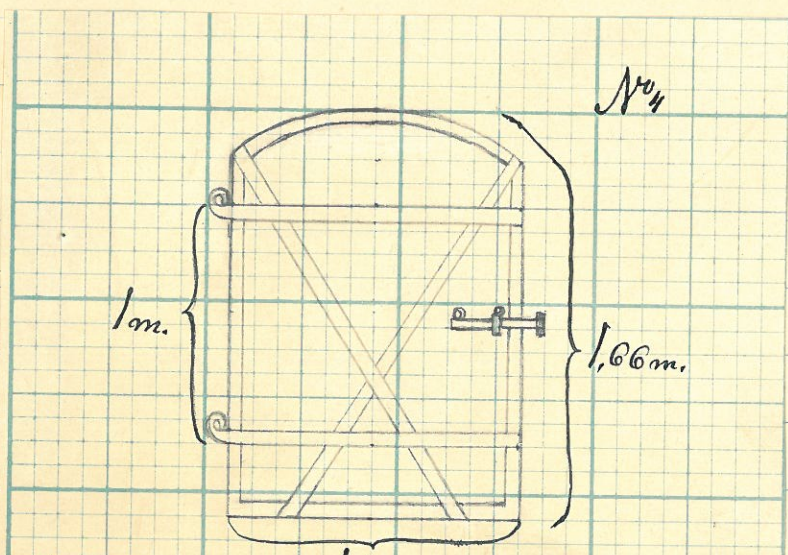
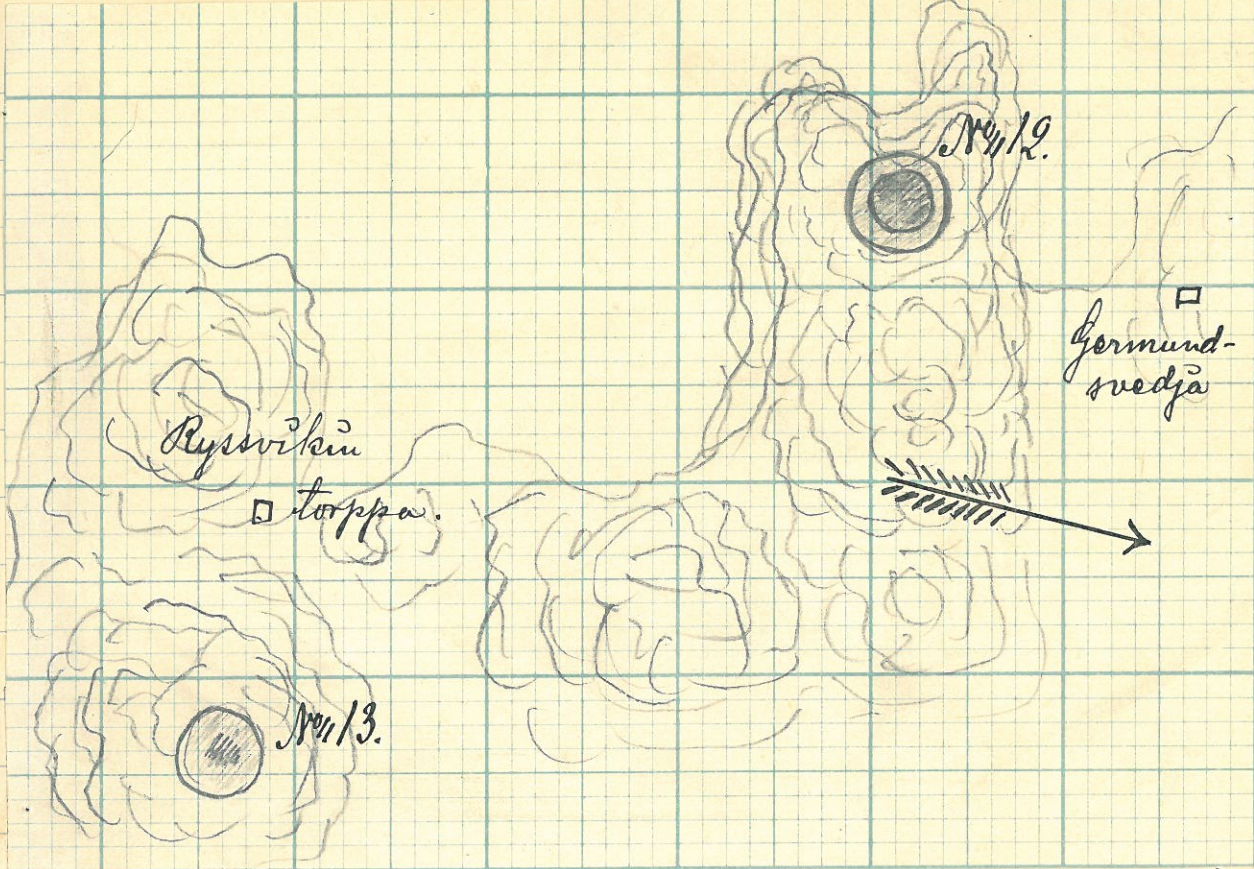
H. B. Odenkvist

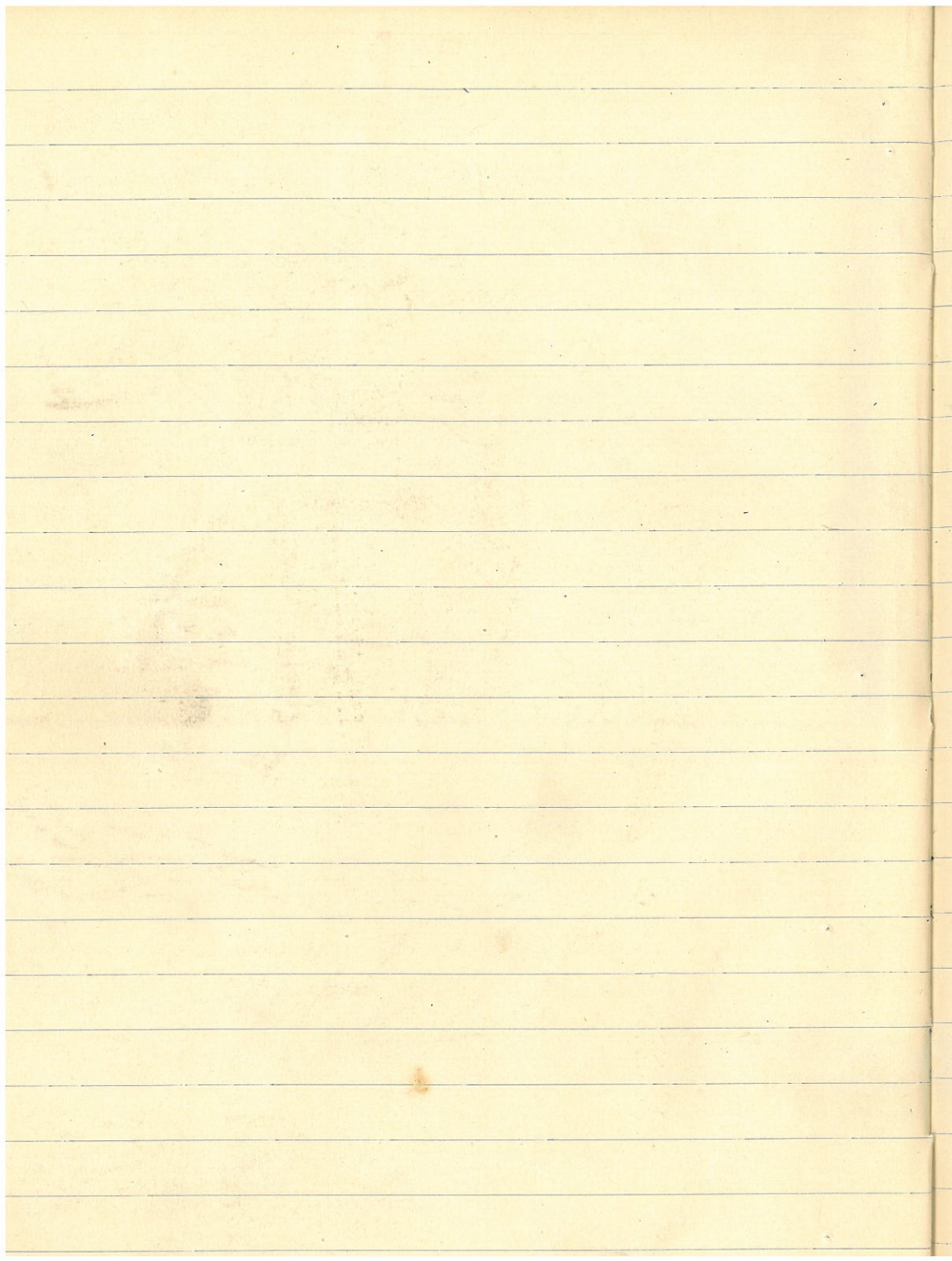
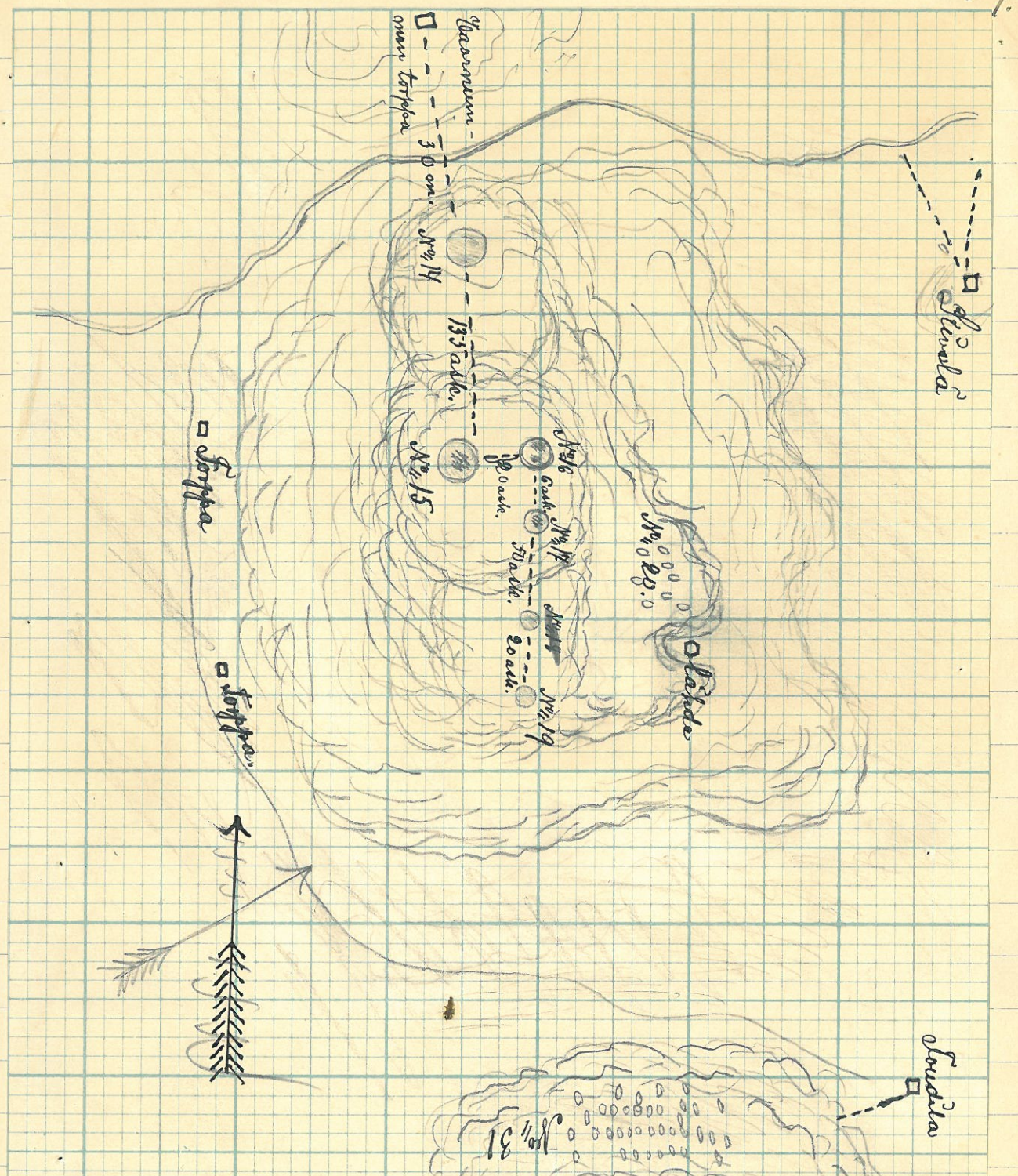

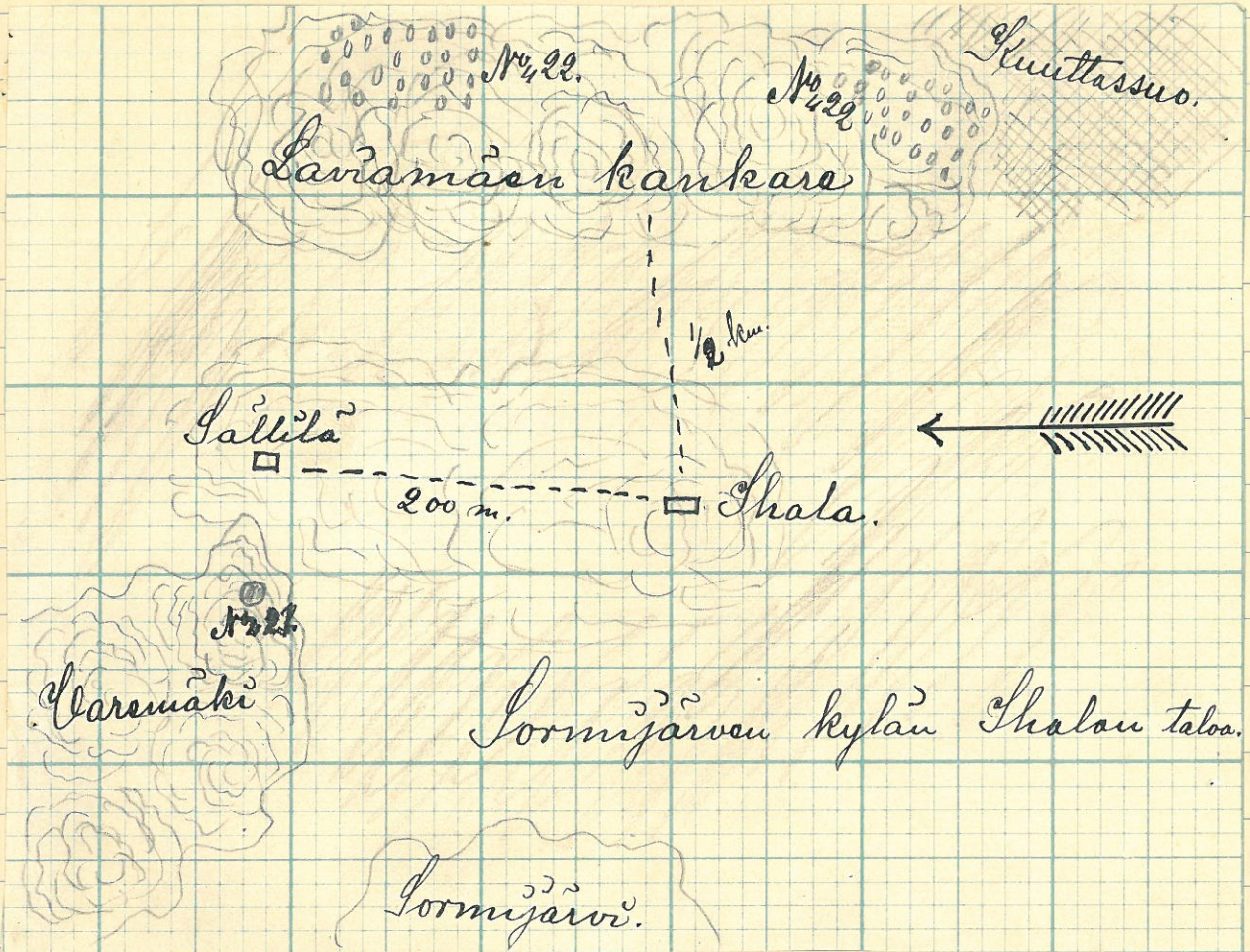
Majniemen allodisvärin-kastanon, Alata.

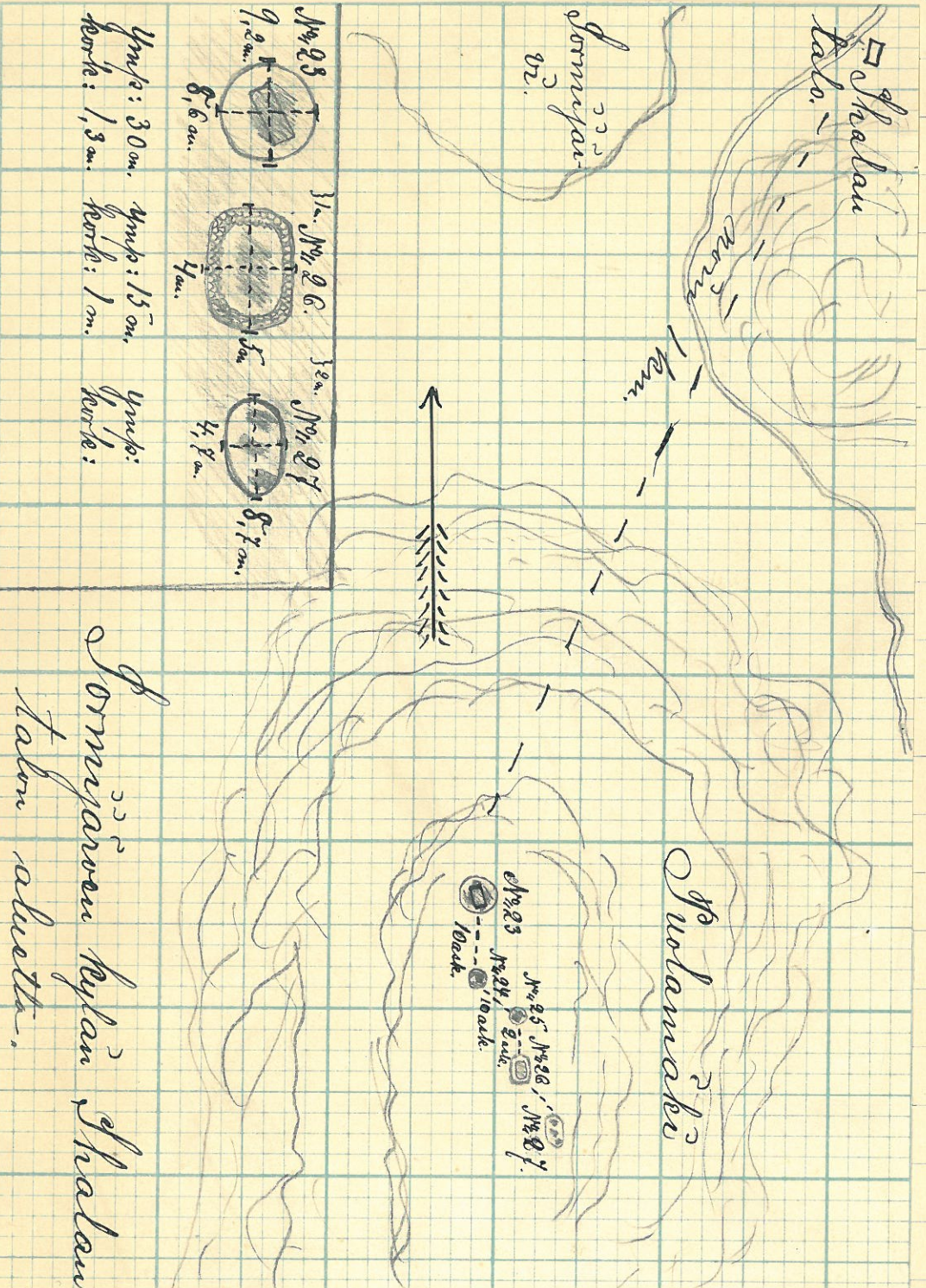
Luorakaiteen muolaiset kummut 1, 4 ja 6 eivät juuri ole patto-
 reiden näköiset. Mahdollista kuitenkin, että myöhemmin rappeu-
 timaisia ovat tämän muotonsa saaneet. Muut kolme ovat aivan
 näköinä. Kummu 2 on 9 m. pitkä, 3 m. leveä, 2,50 m. korkoa.

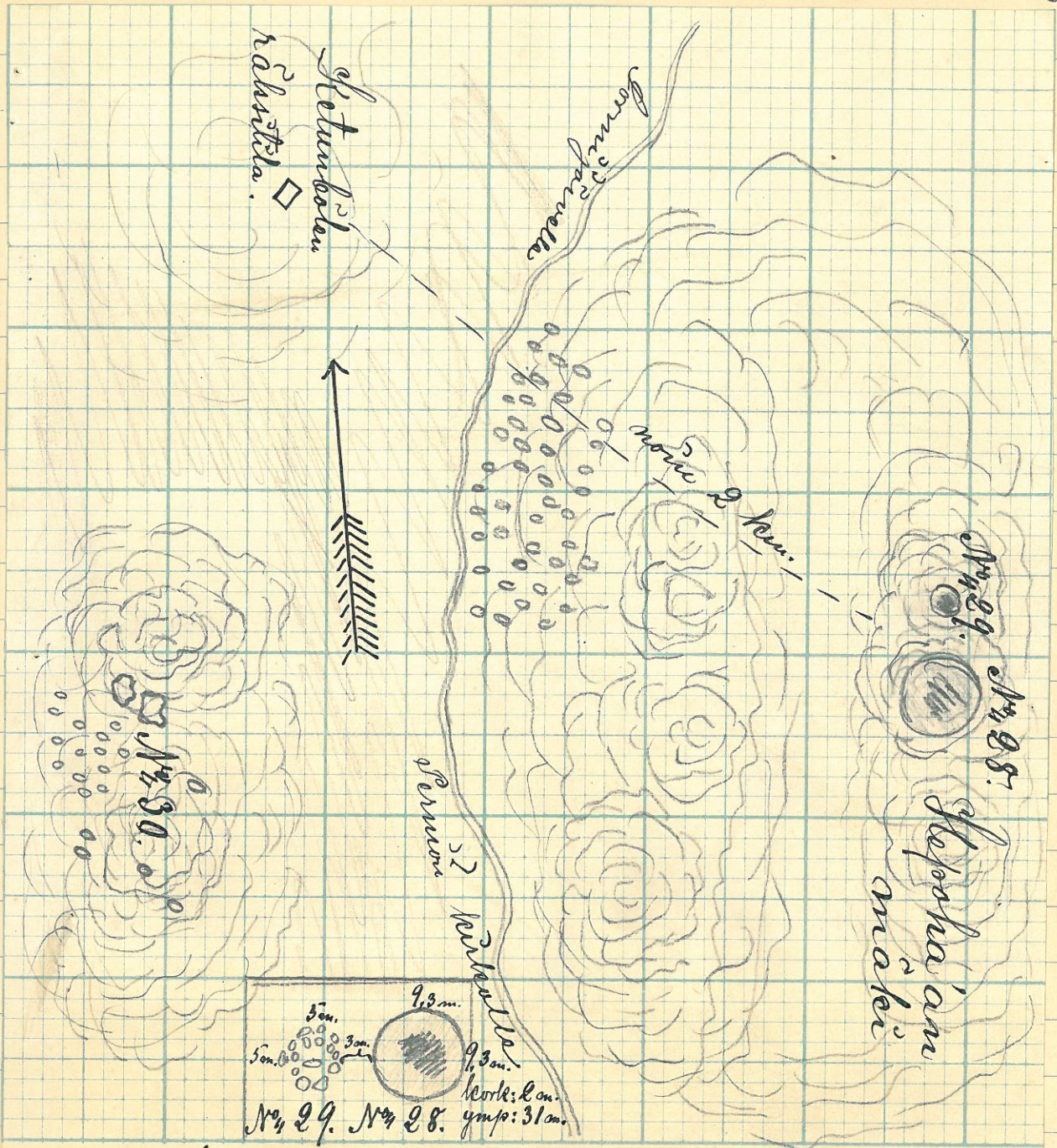
"	3	"	11 m.	"	4 m.	"	1,75 m.	"
"	5	"	7 m.	"	3 m.	"	1 m.	"

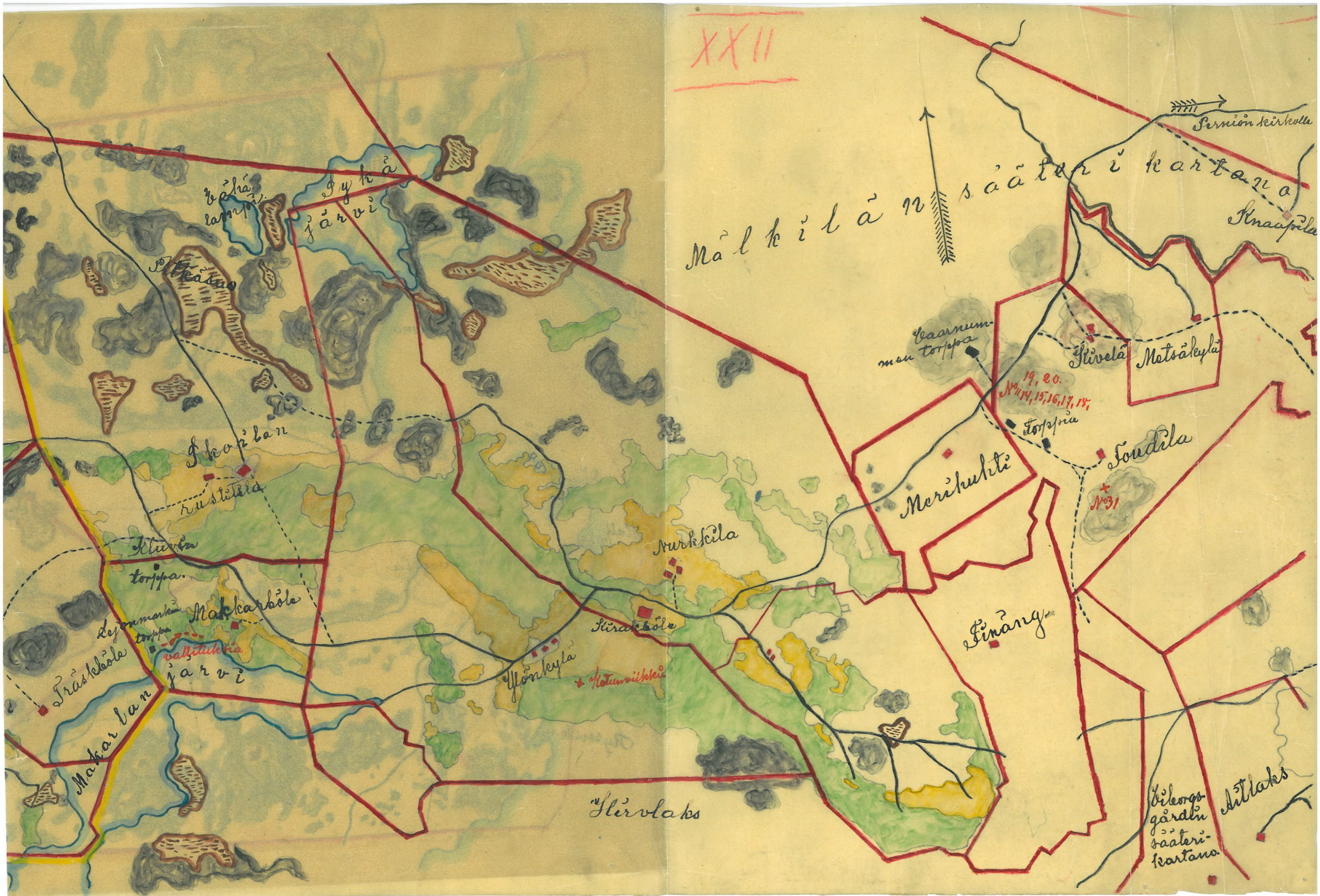

Kotunbölen rässiätilä

XXII

Mälkilä Säätäri kartano

Caarun-
men
torppa

19, 20.
No 14, 15, 16, 17, 18,
Torppa

Merikukki

Soudila
No 31

Sinang

Hilvokas

Bilong
gärdin
sääteri-
kartano.

Hilvokas

Hemion kiskalle

Strömma

Öyrisviken Viikbergin

tooppa

Dyys v.

Halt v.

Germundsveaja

Gransky v.

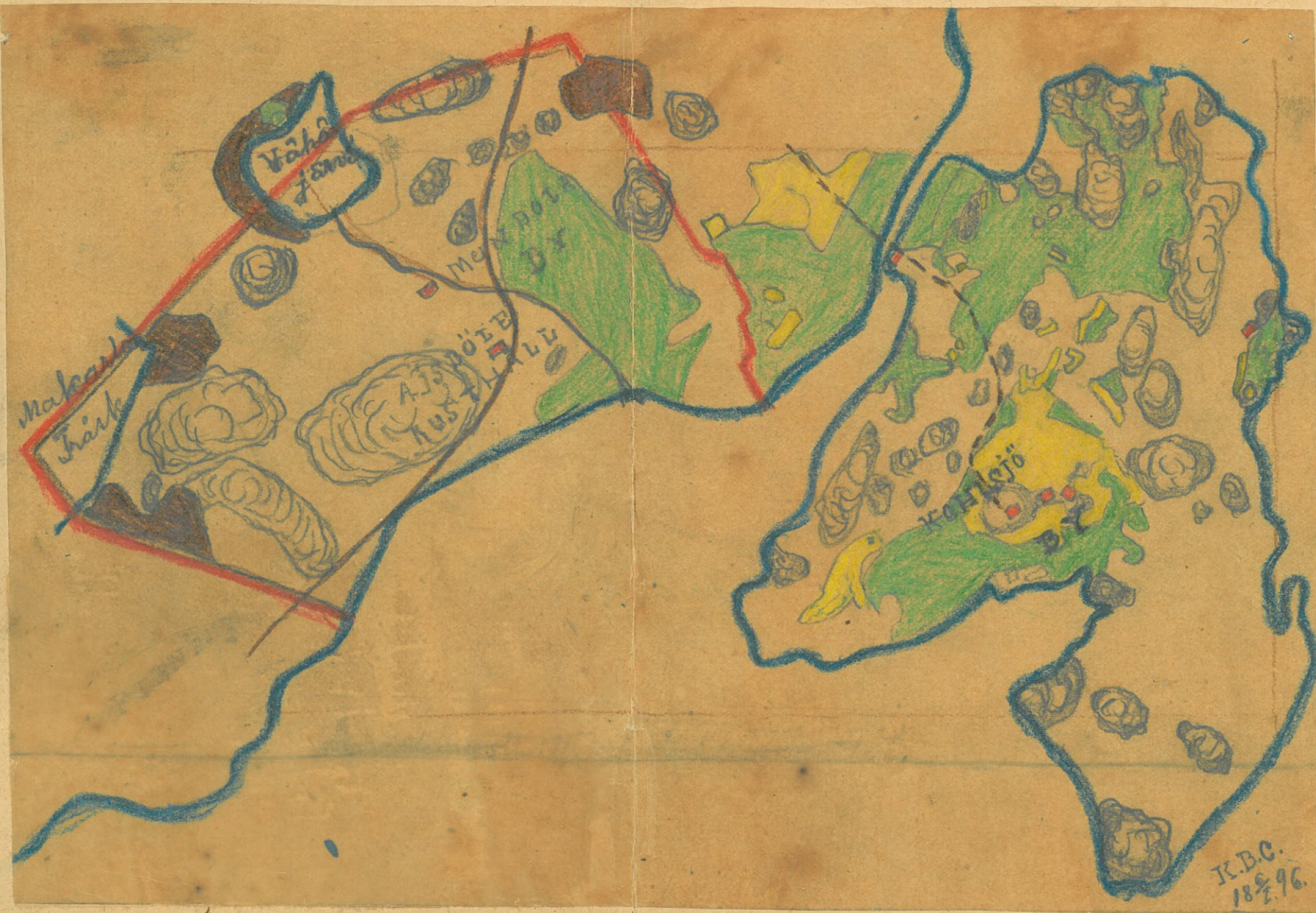
Bostads v.

Glasmästare v.

Ryssviken

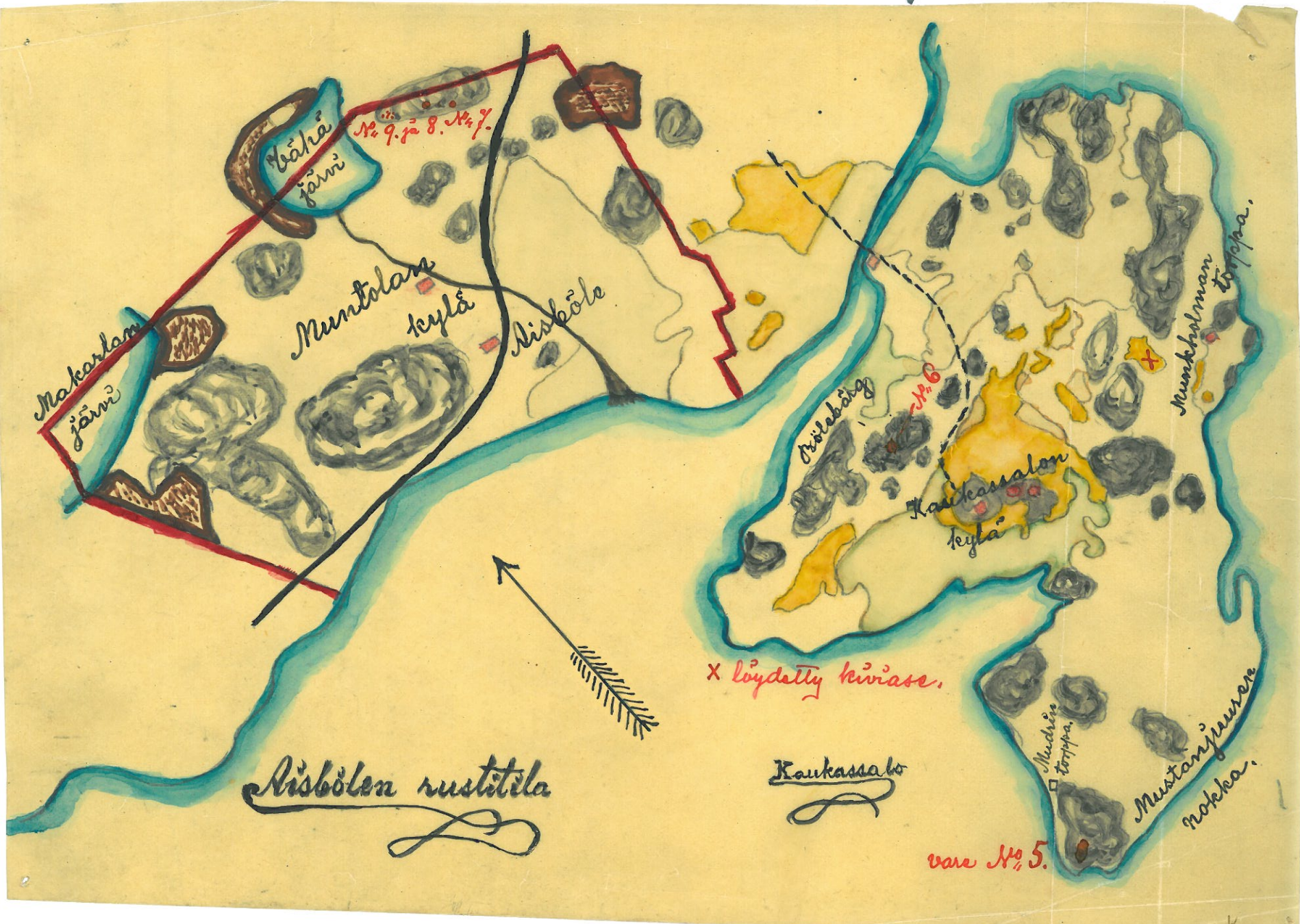
No. 18

No. 19

K.B.C.
1892.96.

Aisböle rughäll och Kolsjö-landet.

Makarlan järvi

Ukkohä järvi

N° 9. ja 8. N° 7.

Muntolan kylä

Aisböle

Öröleböng

Kaukassalon kylä

Munkholmman töppä.

X löydetty kiviasse.

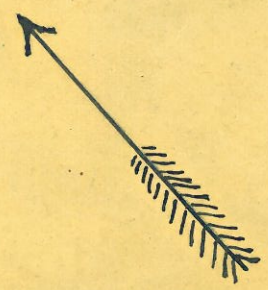
Mudrin töppä.

Mustanjärven nokka.

Aisbölen rustitila

Kaukassalo

var N° 5.

Finby kapell underlydande största holme.

K.B.C.
1896